

Obecná psychiatrie II

Emoce a jejich poruchy

- - charakterizují reakci jedince na určitou situaci, jde o usměrnění aktivity jedince při uspokojování vlastních biologických a sociálních potřeb, patří mezi řídicí a regulační mechanismy člověka.

Emoční prožitky:

- 1. **odraz** kladné/záporné hodnoty **podnětové situace**
- 2. prožitky kladného/záporného vztahu vůči předmětům vnitřního i vnějšího prostředí a vůči vlastním projevům (např. pocity ohrožení vedou k útěku, pasivitě se strachem nebo útoku s hněvem, ztráta významné hodnoty vede ke smutku, nerozhodnost při řešení významných situací vede k úzkosti a nejistotě) – **afekty** - krátkodobé, **nálady** – dlouhodobé vyladění
- 3. **city a vyšší emoce** se týkají perspektivních a dlouhodobých vztahů, založeny na hodnotách jedince, neobrážejí okamžitý vztah (láska a nenávisť)

Emoční okruh

- - složitý systém struktur v CNS, který se spolu s vegetativním, hormonálním a metabolickým systémem podílí na vytváření emocí
- (hypothalamus, thalamus, retikulární systém, limbický systém, mozková kůra, hypofysoadrenální a somatoviscerální systém)
- -nutný přenos pomocí mediátorů – dopamin, adrenalin, serotonin, GABA

Rozdělení emocí

- **Dle polarity:**
- Kladné, libé (radost, láska) X záporné, nelibé (nenávist, žal)
- Sthenické, mobilizující (zlost) X asthenické, demobilizující (smutek)
- **Dle intenzity a časového průběhu:**
- Emoční zabarvení počitků a vjemů (libé, nelibé)
- Afekty (krátkodobé, prudké emoční reakce)

-
- Nálady (protrahované, různě intenzivní emoční stavy)
 - City a vyšší emoce (trvalé citové vztahy)
 - **Dle hierarchického uspořádání:**
 - Nižší – z vitální oblasti k uspokojení základních potřeb
 - Vyšší – společ. podmíněné, specificky lidské (intelektuální, estetické, morální)

-
- Základní emoční dispozice – **temperament** – určuje charakter reakcí a převažující druh nálady, její intenzitu a stálost. Je souborem rysů osobnosti. Znamená tempo a intenzitu jednání. Je součástí osobnostního typu člověka, v určité míře závisí na vrozených dědičných vlastnostech, je měněn vnějšími, vnitřními i psychosociálními faktory.

Typologie osobnosti

- Rozdělení osobností dle jejich charakteristických reakcí
- Dynamika prožívání se liší rychlostí a intenzitou reakcí, délkou trvání reakcí a projevem prožívaného navenek
- Různé teorie dělení (viz níže)

Dle Hippokrata

- **Sangvinik** (krev) – emočně stabilní extrovert, přizpůsobivý, otevřený, veselý
- **Cholerik** (žluč) – emočně labilní extrovert, impulsivní, netrpělivý, panovačný, vzrušivý, egocentrický
- **Flegmatik** (hlen) – emočně stabilní introvert, lhostejný, klidný, pasivní až apatický, nerad změny
- **Melancholik** (černá žluč) – emočně labilní introvert, smutný, úzkostný, pesimistický, hluboké prožitky, obtížně navazuje kontakty
- - dělení dle čtyř tělesných tekutin

Dle C. G. Junga

- **Extrovert** – žijící navenek, povrchní, spontánní, otevřený, rád centrem pozornosti, dokáže zahájit hovor „o ničem“
- **Introvert** – spíše uzavřený, velmi vnímavý k okolí, avšak ponechávající si vnímané pro sebe, mlčenlivý

Dle Ernsta Kretschmera

- - dělení osobností a možných rizik duš. poruch dle tělesných rysů:
- **Pyknik** – menší, zakulacený, vyklenuté břicho, slabé svalstvo (otevřený, společenský, střídání nálad) - maniodepresivní
- **Astenik** – vysoký, štíhlý, slabé svalstvo (introvertní, málo přizpůsobivý) - schizofrenní
- **Atletik** – výrazné svalstvo, menší lebka (klidný, přizpůsobivý, těžkopádný) - epilepsie

Dle Freuda

- **Orální typ** – narcistický, beroucí, vyžadující pozornost
- **Anální** – spořivý, perfekcionista
- **Falický** – (Oidipovský komplex)
- **Genitální** -
 - - dle stádií vývoje libida s měnícím se zdrojem sexuální slasti
 - (odvozeno od stádií vývoje s obdobím latence)

Afekty a její poruchy

- - rychle vznikající a rychle odeznívající emoční reakce na podnět (hněv, děs, úžas, stud, radost), bývají tendence k neuváženému jednání
- **Patický afekt** (s mráкотným stavem na jeho vrcholu) – ebrieta, demence, epileptický záchvat
- **Paroxysmální afekty** – úzkosti, zlost z biol. příčiny (epilepsie, mozkové léze)
- **Emoční labilita** – měnlivé emoce na slabé podněty (demence, hysterie)

-
- **Emoční inkontinence** – reakce s patickým pláčem i na neemoční podněty (aterosklerotické procesy v mozku)
 - **Hypersensitivita** – dojmavost, lítostivost, lehce vzniklé emoce trvalejší
 - **Afektivní ambivalence** – současně vyjádřené protikladné emoce - láska i nenávisť (schizofrenie, hraniční porucha)
 - **Fobie** – vtíravé strachy z konkrétní situace

Nálady a jejich poruchy

- - déle trvající funkční nastavení emočního systému, může ovlivnit charakter dalších psychických funkcí (pozornost, paměť)
- **Patické nálady** – euforická, expanzivní, extatická, apatická, explosivní, bezradná, depresivní, úzkostná

City a jejich poruchy

- Ztráta nebo snížení vyšších citů – anetický projev (psychopatie), egocentrismus, netaktnost, hrubost v projevu (demence), lenost, cynismus, krutost (hebefrenní schizofrenie)
- Zvýšení citů – oddanost, závislost, nadměrná vřelost (hysterici, infantilní osobnosti)

Intelligence a její poruchy

- - schopnost orientovat se kvalitně ve všech situacích při posuzování vztahů a závislostí, umění řešit tvořivě nové různé úkoly na základě zpracovaných informací a zkušeností
- Měření inteligenčními testy, hodnotou je tzv. inteligenční kvocient (IQ):
- mentální věk x 100 : kalendářní věk

Stupeň inteligence dle MKN

- Nad 140 – geniální
- 110 – 120 – nadprůměrný, nad 120 vysoká inteligence
- 90-110 – průměrný
- 80 – 89 – podprůměrný, 70-79 – hraniční intelekt
- 50-69 – LMR (dříve debilita)
- 35 - 49 – SMR (dříve imbecilita)
- 20 - 34 – TMR (dříve idiotie), pod 20 – hluboká MR
- Příčiny – perinatální komplikace – v graviditě, během porodu

Paměť a její poruchy

- - schopnost organismu přijímat, uchovávat a vybavovat předchozí zkušenosti i po odeznění vyvolávajícího podnětu, důležitá psychická funkce pro vývoj a adaptaci
- **Dělení:**
- Fylogenetická paměť – nepodmíněné reflexy a složité instinkty
- Ontogenetická paměť

Ontogenetická paměť

- **Deklarativní** – uvědomovaná (výroky, představy)
 - - sémantickou – průběžně získané informace zkušenostmi
 - - epizodická – vzpomínky na události v časoprostoru
- **Nedeklarativní** – procedurální, neuvědomovaná, implicitní (vývojově stará paměť)

Klinické dělení

- Krátkodobá (pracovní, provozní)
- Dlouhodobá (zásobní)

Složky paměti

- 1. vstířpivost, impregnace – schopnost ukládat obsahy
- 2. retence paměti – schopnost udržet obsahy
- 3. konzervace – schopnost uchovat obsahy beze změn
- 4. reprodukce – schopnost vybavit si obsahy

Poruchy paměti

- **Hypomnézie** – snížení paměťové výkonnosti (únava, organ. porucha, léky)
- Poruchy vstíplivosti – u org. poruch – vedou ke *konfabulacím* (přiléhavé odpovědi, které naprosto neodpovídají skutečnosti)
- **Korsakovský syndrom** – porucha vstíplivosti, konfabulace a amnestická dezorientace (alkohol. demence)
- **Amnézie** – trvalá, ostrůvkovitá (delirium), selektivní (hysterie), tranzitorní (náhlá u organiků při silném stresoru), psychogenní, dissociativní (fuga – toulavost bezúčelná s amnézií)

-
- **Hypermnézie** – nepřiměřeně nadměrné zapamatování detailů, obsahů (neurozy, psychozy)
 - **Paramnézie** – zkreslení obsahu, ekmnézie – časově špatné zařazení obsahu, kryptomnézie – neúmyslný plagiát (z přečtení, zaslechnutí a přisvojení)

Pozornost a její poruchy

- - zaměřené vnímání (koncentrace, vigilita, kapacita, iritabilita, tenacita)
- **Hypoprosexie** – snížení pozornosti (demence)
- **Hyperprosexie** zvýšení pozornosti (manie, stimulancia)
- **Paraprosexie** – nesprávné zaměření pozornosti (schizofrenie)

